

En llenguatge

Un gra d'all ^{13/2/1981}

Hi ha moltes menes de grans: de blat, d'arròs, d'ordi, de civada...; de raïm, de magrana; de sal, de sucre, de pebre, de mostassa, d'anís; de sorra, de pols; de puç; d'un rosari, d'un collar... En castellà existeixen també la majoria d'aquests casos d'aplicació. Amb tot, però, sembla que l'ús que es fa en castellà d'aquest mot genèric no és tan extens com en català o que, si més no, hi ha alguns casos en què el castellà recorre a d'altres solucions. Així, si bé també s'hi diu, per exemple «un grano de uva», aquest nom de fruita, a més del seu valor col·lectiu, és usat també per a designar cadascun dels grans que forma l'el·lenguatge popular prefereix més aviat, simplement, «una uva» que no «un grano de uva». Cal tenir-ho doncs en compte quan es tracti de traduccions o bé d'aquells casos en què hom té present els models del castellà, que són avui tan freqüents: com a traducció catalana de «les doce uvas» cal dir els dotze grans de raïm. També és molt habitual, en català, l'ús del mot gra amb valor col·lectiu, que pot adquirir un sentit figurat, per a designar els menjars consistents, nutritius, per oposició a les llepolles. No tan, així mateix, l'expressió un gra massa, que trobem usualment en la frase verbal fer-ne un gra massa.

Un cas concret de l'ús del nom gra per a designar una de les porcions d'una determinada matèria que sembla exclusiu del català és el que es refereix als alls. Cadascuna de les parts en què es divideixen certs bulbs, com és ara els alls, es designa efectivament amb aquest nom: un gra d'all. En castellà, en canvi, la solució, si no exclusiva, més habitual i general, és la designació per mitjà del nom «diente». Ara darrerament, en què la gastronomia sembla que ha aconseguit de desvillar el nostre gran interès, hem vist que en algunes receptes culinàries publicades s'indicava, com un dels ingredients, «una dent d'all». I creiem que això deu ésser el resultat d'un calc literal del castellà. Es cert que el Diccionari Alcover-Moll també recull l'expressió una dent d'all, usada al País Valencià. Però és dubtós que sigui en virtut d'aquest ús que hom se n'hagi servit en les receptes a què ens hem referit. Si més no, cal posar en relleu la legitimitat de la solució un gra d'all, que és la que hem trobat a tots els receptaris antics que hem consultat. Seria, d'altra banda, desencertat de voler discutir quina de les dues solucions és més «lògica». No es tracta pas d'una qüestió de lògica sinó d'ús idiomàtic: si es vol, de la determinada visió, per part de cada comunitat lingüística, de la realitat circumdant.